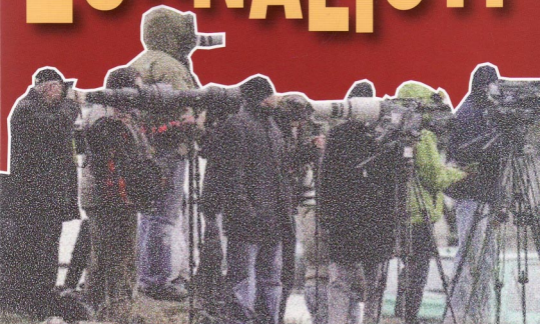

Pavol Dinka

ŽURNALISTI

LOVCI VO SVORKE

Pavol Dinka
Žurnalisti – lovci vo svorke

Politologický odbor Matice slovenskej

Pavol Dinka

ŽURNALISTI

– LOVCI VO SVORKE

- Mediálne štvance
- Mediálne manipulácie
- Sankcie a rozsudky nad médiami
- Etika a korupcia v žurnalistike
- Slovenskí novinári píšuci „po maďarsky“

Copyright © Pavol Dinka, 2010
Cover design © Anna Chovanová
© Politologický odbor Matice slovenskej

Pavol Dinka: Žurnalisti – lovci vo svorke
Zodpovedná redaktorka Viera Švenková
Obálka Anna Chovanová
Sadzba Anna Chovanová
Tlač
Printed in Slovakia

Knihu si môžete objednať na HYPERLINK „mailto:vsss@stonline.sk“
vsss@stonline.sk HYPERLINK „http://www.vsss.sk“ www.vsss.sk

ISBN 978-80-8061-413-3

OBSAH

Namiesto motta	9
Úvod	12
I. časť: Mediálne štvance na...	17
... Roberta Fica	17
Žurnalistické „trapasy“	17
Pohľad z balkóna	21
SME-č	22
Osie hniezdo	24
Vabank	26
Žurnalistická detektívka	28
Reklamné šoty	32
Politológovia	35
Tri sekundy	36
Kto je agresor?	37
Poľovačka	39
Nezmyselný trň v oku – jeden diskutujúci	43
... Ivana Gašparoviča	47
Markízacké drukovanie	47
Mediálni gašparkovia	51
Volebné čarovanie	53
„Pomýlená“ krajina	56
... Vieru Tomanovú	59
Čertovo kopýtko	59
... Ľubomíra Jahnátka	63
Opozícia sa vykričala	63

... vládu SR	67
Reťazenie prázdnych slov	67
Médiá „nahrávajú“ vláde	69
Futuroológovia	70
Plytvanie silami	72
... slovenskú ekonomiku	75
Pokrivené mediálne zrkadlo	75
Čudesné čísla o nezamestnanosti.....	79
... jazykový zákon	83
Červené súkno	83
Jačanie	89
Nabrúsený paloš	92
Slovenskí žurnalisti píšuci „po maďarsky“	97
... tlačový zákon a slobodu tlače	106
„Varenie“ analýz	106
Od buka do buka	109
Médiá verzus ich spolupútnici	113
Reportéri nerešpektujú nijaké hranice	116
Falošné tóny	120
Aká je pravda o tlačovom zákone?	124
... zdravotné poistenie	129
„Obdivuhodné“ saltá	129
... Literárny týždenník	132
Klobúk dolu!	132
Prázdne heslá	134
Politické křče...	136
... Ivana Valentoviča	138
„Etický“ kódex	138
... Vladimíra Mináča	140
Komplex malosti	140

... autora tejto knihy	143
Supy	143
„Srandovná“ vec	153
II. časť: Mediálne manipulácie	155
Slovensko-maďarské vzťahy	155
Prilievajú olej do ohňa	155
Bugárovi vtáci	158
Maďarošialenstvo	159
Darček pod stromček	166
Hedviga Malinová	169
Hystéria	169
Televízna „debata“	170
Kto z nás robí hlupákov?	172
Sivý zákal	174
Pêle-mêle	180
III. časť: Rozsudky, sankcie	187
Kajúnci	187
Vendeta	190
Nerozbalené „darčeky“	193
Niektoré prešľapy televízií a rádii v roku 2009	201
IV. časť: Publicistika	215
Bulvár a my	215
Kto vládne – väčšina či menšina?	220
Svedomie národa verzus sila peňazí	230
Slovenský sen 2008	234
Utápame sa v marazme intolerancie?	236
Kráľove Šahy	244
Gilotína v detskej duši	252
Život po kapitalizme	258
(Ne)Cenzurované	264
Zabúdané fakty a svedectvá	270

Banalizácia spoločnosti	277
Nijaká oponentúra, len opozičné blúznenie	281
Vyhral pragmatizmus a rozum voličov	286
„Svetová elita“	291
Voči kultúre máme stále veľký dlh	294
Strata ľudskej empatie	304
Zatmenie kapitalistických vízií	305
Ekonomické vízie Slovenska	307
V. časť: Štúdie	313
Etika a korupcia v žurnalistike	313
Epilóg	337
Literatúra	338
Súboj myšlienok	340
Doposiaľ vydané knihy	343

NAMIESTO MOTTA

Liek na krízu: Mediálny štát

Onú noc nie a nie zaspať, prevaľoval som sa na posteli z boka na bok, v hlave sa mi rojila nepokojná mätež myšlienok; rozhodol som sa totiž, že aj ja prispejem svojou troškou do gigantického vreca námetov, ako poraziť dnešnú globálnu krízu. Zrazu akoby sa mi rozsvietilo, áno, už to mám, je to niečo geniálne, neopakovateľné. Občianska povinnosť mi káže podeliť sa o svoj unikátny vynález rovno s predsedom vlády.

Skočil som za počítač a začal písať:

„Vážení pán premiér,

ako občan tejto republiky pokladám za nevyhnutné oboznámiť Vás so svojím návrhom na jedinečnú možnosť, ako usporiť štátne peniaze a zároveň do dôsledkov vyložiť krk finančnej a hospodárskej kríže. Je to úplne jednoduché – stačí zreorganizovať tri základné piliere moci.

Začnem súdnictvom; teraz si oň mnohí obtierajú ústa. Povedzte, treba Vám to?! Načo nám je vlastne súdnictvo?! Na Vašom mieste by som dal v parlamente návrh na jeho zrušenie. Aké súdy?! Nestačia nám vari sudcovia z médií?! Tí spakrucky vynesú rozsudok nad každým a nad všetkým. Len si spomeňte, vyhrali ste desiatky súdnych sporov s médiami, ale ony, postaviac sa do pozície najvyššieho senátu, všetko spochybnili. Oponovali ohrožovaním slobody tlače, nepáčili sa im vysoké náhrady ujmy atď. Neuvedomujete si, pán premiér, že najvyšší mediálny senát dal vlastne za pravdu médiám?! Alebo toľ nedávno, verdikt ústavného súdu o špeciálnom súde. Vari ste nepochopili, že najvyššími znalcami ústavnosti v našom štáte sú žurnalisti?! Ústavný súd sa dlhé mesiace zbytočne mordoval s týmto problémom! Boli potrebné také zdĺhavé procedúry?! Keby ste to posunuli novinárom, rozsudok je zaraz na svete. Potvrdil to aj Váš „priateľ“ Miki slovami – v deň vynesenia rozsudku Fico hovoril ináč, ale keď

si ráno prečítal noviny, hneď pochopil, o čo ide. Presne tak – médiá sú tým najlepším sudcom.

Môj prvý návrh teda znie: zrušte súdy a poverte touto úlohou médiá!

A teraz k zákonodarnej moci, k parlamentu. Ukazuje sa, že médiá a žurnalisti najlepšie rozumejú legislatívnemu procesu, vždy im v návrhoch zákonov niečo chýba, a to niečo je zakaždým opozičné. Zdá sa, že najlepšie vedia, čo ľudia potrebujú, čo si žiadajú. Vezmite si napríklad taký tlačový zákon – ešte návrh ani nepoznali, a už vedeli, že je zlý. Treba uznať! Načo sa zamýšľať, načo seriózne diskutovať?! Strata času! Čo je zlé, je zlé! A hotovo!

Môj druhý návrh – nech prezident rozpustí parlament ustanovený z vôle ľudí a nahradí ho mediálnym parlamentom! Zákony budú mať cveng! Prípadnú kritiku žurnalisti do detailov prefiltrujú. Nijaká opozícia, nijaké odvolávanie ministrov! Hádky a spory?! Kdeže! Len samé potľapkávanie po pleci!

Aj vládnutie by som im prepustil. Médiá sú na to zrejme najpovolanejšie. Len sa chyťte za srdce, pán premiér, ani jedno rozhodnutie vlády neodobrili. Z protikrízových balíčkov sa vysmiali, šrotovné označili za populistický humbug. No ako to už v živote býva, bez vetra sa ani lístok nepohne. Nezabúdajte, že žurnalisti sú experti na všetko... Nič si nemusia preštudovať, zato liek majú hneď naporúdzi. Taká prax stojí nad všetkým. Riešenia sa sypú ako zemiaky z vreca, a pritom úplne zadarmo...

... preto môj tretí návrh: prosím Vás, pán predseda vlády, podajte demisiu a odporučte prezidentovi, aby vymenoval mediálnu vládu.

Ak prijmete tieto tri opatrenia do svojich protikrízových priorít, kríza bude zaraz na lopatkách. Ušetria sa tým stovky miliárd eur. A nielen to! Súdy budú súdiť najspravodlivejšie, parlament bude prijímať najsprávnejšie zákony, vláda vyjde médiám absolútne v ústrety. Tlač, rozhlas, televízia budú všetko idylcky chváliť, opozícia vymizne, Slovensko sa stane rajom na zemi. “

Len čo som list dopísal, bežal som s ním za priateľom z časopisu . mesiac. Človeče, výskal od radosti, to je geniálny nápad. Ihneď to pošleme našej medzinárodnej novinárskej organizácii. Musí sa o tom dozvedieť celý svet! Doma zorganizujeme tlačovú konferenciu. Ne-namietať som.

O tri týždne som našiel v poštovej stránke list. Od IDPI (Medzinárodného závislého tlačového inštitútu). Nedočkavo, s trasúcimi rukami som ho otvoril a čítal: „Za originálny nápad na posilnenie

vplyvu nezávislých médií Vám udeľujeme naše najvyššie vyznamenanie – medailu Zlatý cap.“

Konečne, po dlhých rokoch, som dostal aj pochvalu. Také niečo treba osláviť! Skočil som do neďalekej krčmy na pivo. Za podlhovastým stolom sedela skupina novinárov. Len čo ma zbadali, vrhli sa na mňa a začali ma všetci radostne objímať. Platili mi pivo za pivom...

Ešteže netušili, že list som premiérovi napokon neposlal. Inak neviem, neviem...

(24. 5. 2009)

ÚVOD

O sile či „nesile“ masmédií sa popísalo už nemálo. V tejto knihe nechcem a nemienim teoretizovať, skôr chcem poukázať na to, akými prostriedkami a metódami sa usilujú médiá svoju „silu“ preukázať. Sústredím sa predovšetkým na neférové a nekorektné maniere a spôsoby – predovšetkým z dôvodov, že serióznosť, kultúrnosť, slušnosť pokladám za normálne, bežné normy v žurnalistickej činnosti, na ktoré netreba čitateľa upozorňovať ani ich bližšie vysvetľovať. Horšie je to však s mediálnym zavádzaním, ohlupovaním, s mediálnymi manipuláciami, klamstvami a polopравdami, ktorých podstata je umne a zámerne ukrytá v obale napísaných a vyslovených tendenčných viet a myšlienok; sú ako šípy namočené v ťažko odhaliteľných jedovatých látkach, neodborník ich tak ľahko nerozozná, často si ani neuvedomí, že ho podobný šíp zasiahol. Jediným liekom je odkrývať pravdu, odhaľovať podpäsovú úderu a zásahy.

Naše médiá, okrem vzácných výnimiek, samy priznávajú svoje politické zafarbenie, orientáciu na liberálne a konzervatívne hodnoty, jednoznačné drukovanie pravici. V tomto smere sú neraz pápežskejšie ako pápež. Otvorene dávajú najavo, koho nemajú rady, koho by bez akýchkoľvek rozpakov a argumentov najradšej zniesli pod čiernu zem. Nejde im o to, padni, komu padni, lež nepadni tomu, komu ja nechcem. A tu dokážu narábať s faktami a lžami bravúrne: majstrovsky vedia využiť skutočnosť, že v reálnom živote nie je vonkoncom jednoduché zistiť všetky argumenty a oddeliť ich od propagandy. Zakaždým si možno, ako tvrdí M. A. Verick, zabezpečiť „dôkazy“, alebo ich nechať zmiznúť, rovnako sa vždy dajú naaranžovať svedecké výpovede. Občan, volič sa tak stáva otrokom médií, pretože uverí, že k svojej voľbe potrebuje informácie – selektívne a zredigované na mieru.

Pri informáciách šitých „na mieru“ zohrávajú najvýznamnejšiu úlohu televízie. Tie sa totiž dostali na čelo mediálnej hierarchie, vnučujú ostatným komunikačným prostriedkom vlastné úchyľky. Zvyšné médiá ich rady akceptujú (chcú byť na pulze dňa), ešte ich ďalej rozvinú a prijímateľovi neostáva nič iné – len ich pokladať za nevyvrátenú pravdu.

A to je veľmi nebezpečné!

Najnebezpečnejšie preto, lebo na ich základe sa rodia mediálne štvance. Média si svorne „vyberú“ jedného úhlavného „nepriateľa“ a všetky ho počas týždňa-dvoch dennodenne atakujú. Tvrdo a nevyberane! Bez akýchkoľvek dôveryhodných či dôsledne overených faktov. Pošpinia jeho povesť, česť, hrubo mu zasiahnu do súkromia. Pravdu sa dozvieme až po dvoch-troch rokoch na základe rozhodnutia súdu. A dozvieme sa, že všetko bolo úplne ináč.

Jedno je isté, ako zdôrazňujem v knihe, že žurnalisti by sa nemali správať ako svorka rozdráždených psov naháňajúcich koristi. Platí tu všeobecná pravda – ľudia v skupine sa znižujú k oveľa primitívnejšiemu správaniu, ako keď konajú jednotlivo. Každý by si mal vziať k srdcu slová švédskej tlačovej ombudsmanky Yrsy Steniusovej: *„Ak patríte do skupiny lovcov, čiže novinárov, ktorí lovia spoločne, musíte sa utvrdiť v tom, že konáte správne. Zároveň strácate odstup od toho, čo konáte. Strácate schopnosť kriticky hodnotiť fakty a ich význam. Stávate sa žalobcom i sudcom zároveň. Obvinený nemá nádej, že jeho prípad sa bude prešetrovať objektívne a bez zaujatosti.“*

Také niečo by sa ozaj nemalo stávať. Je to výsmech etiky, žurnalistickej profesionality, pohrdanie pravdou a piedestál pre nehumánnosť.

A hanba našej žurnalistiky!

Na Slovensku máme niekoľko investigatívnych novinárov. Vedia túto prácu robiť? Možno by aj vedeli, keby ich myslenie „nezagebrili“ jednosmerné a jednostranné politické nánosy, tlaky vydavateľov či majiteľov médií a keby nemuseli čeliť lákavým nástrahám korupcie.

Našej investigatívnej žurnalistike chýba chcenie, zápal za vec, „detektívne“ pátranie. Napríklad informácie o niektorých reálnych kauzách neobjavia žurnalisti sami, ale dostávajú ich ako udania od tých, ktorí neuspeli v takom či onakom tendri. A predovšetkým

nepoužívajú rovnaký meter: Predseda Smeru R. Fico obviní SDKÚ-DS z „prania špinavých peňazí“, prvé dva dni jednoznačne útočia na obvinenú stranu, v ďalších dňoch už porovnávajú Dzurindove a Ficove kauzy a napokon sa to skončí tak, že ustavične omieľajú tzv. prešľapy Smeru. Inak povedané, rozhorčenie sa postupne premení na politické stranenie. Lenže...

... lenže skutočný investigatívny žurnalista by mal ďalej pátrať, zisťovať, využiť všetky možné spôsoby, ako sa dozvedieť pravdu. A nie čakať na ďalšie informácie od premiéra.

Faktom ostáva, že naši žurnalisti sa svojím spôsobom pričínili o odhalenie viacerých káz vo volebnom období 2006 – 2010. Lenže vždy z toho bolo cítiť tendenčnosť. Ani tá mi však neprekážala, keď išlo o také vážne kauzy ako nástenkový tender, predaj emisií atď. Na druhej strane mi prekážala útočnosť na novelu jazykového zákona, barnumská reklama či skôr nezdravo nafúknutá propaganda v súvislosti s nezákonnými protestmi kamionistov atď.

To boli takisto štvance...

Nemálo bolo aj manipulácií! Napríklad vo forme „demokratickej“ a vnútornej cenzúry, ovplyvňovania emócií prijímateľov, okatého nadbiehania politickým spolupútnikom v predvolebnom období, ohlupovania prostredníctvom zábavy, mediálneho bulváru a násilia.

Ešte jeden postreh: ak sa napríklad žurnalisti dostávajú do sporu a konfliktu so štátom alebo s iným subjektom, treba si uvedomiť, že médiá nevystupujú v tomto prípade ako arbiter, ako tretia nezainteresovaná strana, lež ako účastník sporu, ktorý si háji svoje skupinové záujmy. Jednoducho nemôžu byť nestranné, keď hovoria o uplatňovaní slobody tlače, o podmienkach svojej činnosti, o prijímaní mediálnych zákonov a podobne. Veď by bolo neprirodené, keby vystupovali proti sebe, keby nebránili vlastný piesoček – a to aj na úkor iných.

Kniha Žurnalisti – lovci vo svorke predostiera na konkrétnych príkladoch prešľapy médií. (Chváliť v nej nechválím, dobré sa chváli samo.) Publikáciu som rozdelil na päť častí: Mediálne štvance, Mediálne manipulácie, Rozsudky a sankcie, Publicistika, Štúdie. V prvej analyzujem nebezpečnosť a neférovosť mediálnych štvancí, v druhej rozoberám na konkrétnych ukážkach najtypickejšie metódy

manipulácie, s verejnou mienkou, v tretej poodhaľujem „vysvedčenia“ uložené jednotlivým vydavateľom a vysielateľom za porušenie zákona, vo štvrtej prinášam niektoré vlastné publicistické príspevky a v záverečnej časti sa venujem etike a korupcii v žurnalistickej praxi. Pri každom materiáli uvádzam dátum vzniku.

Kniha určite narazí na veľký odpor médií. Bol by som rád, keby pochopili, že ich nechcem haniť, urážať, znevažovať. Chcem len otvoriť pohľad z inej strany, diskutovať a zvädzať súboje o myšlienkach a názoroch, no rozhodne nie kádrovať...

I. časť

MEDIÁLNE ŠTVANICE NA...

... Roberta Fica
predsedu vlády SR

Žurnalistické „trapasy“

Tlačovým médiám, a nielen im, nedali spávať niektoré cesty premiéra Roberta Fica do zahraničia. Postupovali spoločne, unisono – a súzvučne do tohto orchestra zapadli aj elektronické médiá.

Najprv sa rozvíril kúdol prachu okolo vraj zamýšľanej cesty predsedu vlády do Venezuely a na Kubu. Nevieť, prečo si tento smer vybral. Nepoznám dôverne strategické a taktické zámery našej zahraničnej politiky. Nazdávam sa, že nie je dôležité, aké krajiny premiér navštevuje, predovšetkým ide o to, aby to bolo pre náš štát výhodné a prínosné. A napokon, nemusím zdôrazňovať, že tieto krajiny navštevujú štátnici najvyspelejších štátov, a to práve s tým istým cieľom ako Robert Fico.

Naše médiá majú na túto problematiku celkom iný pohľad. Preferujú ideologické aspekty pred ekonomickými. Fica označujú v tejto súvislosti za človeka, ktorý Slovensku iba škodí. Napríklad SME (18. 1. 2007) v článku **Kocky vo Ficovej politike sú hodené** píše: „Predsedovi Ficovi sa od polovice decembra podarilo vyrobiť jeden diplomatický trapas za týždeň (myslí tým zamýšľané cesty na Kubu a do Venezuely). Svojím zlým postupom v otázkach zahraničnej politiky zhoršuje pozície Slovenska...“

Veľké bububu rozpútali médiá aj v súvislosti s premiérovou cestou do Číny. A to rovnako pred ňou, ako aj po nej. Akoby si nevedomovali, že Čína je krajina, o spoluprácu s ktorou sa usilujú všetky štáty sveta, či

už malé, alebo veľké. Čína totiž zažíva taký rozmach a rozkvet, s akým sa nestretne vari nikde na svete. Sám som sa o tom nedávno presvedčil na vlastné oči. Jednoznačne sa ukazuje, že táto krajina sa o niekoľko desaťročí stane svetovým ekonomickým tigrom, ktorého budú chytať za chvost aj také hospodárske mocnosti, ako je USA a Japonsko.

Naším tlačovým médiám je to však akosi proti srsti. Nie a nie akceptovať realitu...

SME v poznámke **Ako chutí Čína** píše: „*Cestovanie do Číny je neodmysliteľným koloritom slovenskej politiky. Počnúc Mečiarom narátame asi osem výprav. Do toho nie sú zahrnuté stranícke pokusy HZDS a Smeru o nadviazanie družby priamo s KS Číny. (Neviem, ako na to Peter Schutz prišiel – pozn. autora.) Význam ríše stredú je pre slovenskú ekonomiku opticky a umelo nadhodnotený. Na tom nič nezmenia ani politici, čo sa pod zámkou budovania podnikateľských príležitostí vyvážajú na atraktívne dovolenky a plnia si komsomolské sny.*“

Ak takéto konštatovania majú byť serióznym rozborom našej ekonomickej spolupráce s Čínou, potom Lucifer z rozprávky je tou najživšou a najhmatateľnejšou osobou.

Pravda v poznámke **Zisk či strata?** (5. 2. 2007) hneď v úvode uvádza, že Fico ide do Číny, hoci tá patrí medzi štáty, ktoré majú problémy s dodržiavaním ľudských práv. Autor ďalej konštatuje: „*Premiér zdôrazňuje, že vzťahy s inými krajinami, teda aj s Čínou, by mali mať ekonomický rozmer. V skutočnosti obchodná výmena SR s touto krajinou nie je veľmi intenzívna, a najmä je jednostranná. Z Číny na Slovensko prúdi najmä spotrebný tovar (asi 3,5 percenta dovozu), opačným smerom ide len 0,5 percenta z celkového slovenského exportu. Preto sa núka otázka, či očakávaný zisk neprevýšia straty, ktoré Slovensku hrozia, keby o jeho zahraničnopolitickej orientácii vznikli vážne pochybnosti.*“

Väčšiu naivitu som v novinách azda ešte nečítal. Ak je naša obchodná výmena s Čínou taká, ako to uvádza autor Mária Kopcsay, treba tam ísť a postarať sa o to, aby sa prehĺbila; a nekvikať, že očakávaný zisk prevýšia straty!

Nový Čas tiež nechcel ostať v hanbe a v spravodajstve z premiérovej návštevy v Číne uviedol titulok – **Nech sa páči, súdruh Fico!** A pritom obsah článku je o ničom – v podstate išlo iba o zneužitie titulku.